

A Régiók Bizottsága véleménye – Európai kulturális program a globalizálódó világban

(2008/C 53/05)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális önkormányzatok kulcsszerepet játszanak a kultúra fejlesztésében és ösztönzésében, különösen a kulturális örökség megőrzésében és a művészi innovációk elősegítésében,
- kiemeli, hogy a kulturális szektor jelentősen hozzájárul a megújított lisszaboni stratégiában megfogalmazott célok megvalósításához. Felhívja a figyelmet arra, hogy a kulturális turizmus óriási lehetőségeket biztosít számos régió gazdasági fejlődése számára. Figyelmeztet azonban arra, hogy ne csupán a kultúra gazdasági fontosságára helyezzük a hangsúlyt. Ugyanilyen lényeges a kultúrának a megfelelő, dinamikus életkörülmények létrehozásában betöltött szerepe, amely a fejlődés előfeltétele,
- sajnálattal állapítja meg, hogy a globalizálódó világ jegyében kidolgozott európai kulturális programban az Európai Bizottság nem említi a városok, helyi önkormányzatok és régiók közötti rengeteg partnerséget,
- kritikusan jegyzi meg, hogy az Európai Bizottság közleményében nem ad információt a kulturális program igen ambiciózus céljainak finanszírozási módjáról,
- konstruktív vitát kezdeményez az Európai Bizottság megközelítésével kapcsolatban, amely szerint a nyílt koordinációs módszert kell alkalmazni a kultúra terén. Emlékeztet arra, hogy figyelmet kell szentelni a kultúráért nagymértékben felelős szubnacionális szintnek, valamint hogy az adminisztrációs többletterheket minimális szinten kell tartani.

Előadó: Gerd HARMS (DE/PES), Brandenburg tartomány szövetségi képviselője és Európa-ügyi megbízottja, az állami kancellári hivatal államtitkára

Referenciaszöveg

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Közlemény az európai kulturális programról a globalizálódó világban

COM(2007) 242 final

Politikai ajánlások

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1. kifejezetten üdvözli az Európai Bizottság megfontolásait az európai kulturális programról a globalizálódó világban. A közlemény helyesen hangsúlyozza a kultúra központi szerepét az integráció folyamatában, és megállapítja, hogy megfelelő eszközök szükségesek Európa kulturális gazdagságának és sokszínűségének kifejezésre juttatásához annak érdekében, hogy – az Európai Unión kívül és belül – sikerüljön elérni a jólét, a szolidaritás és a biztonság stratégiai céljait.

Ehhez az összes szereplő szorosabb együttműködésére van szükség a kulturális politikák terén minden szinten, figyelembe véve a civil társadalom képviselőit és hálózatait.

Az európai kulturális programnak a globalizáció jegyében történő újjáalakítási folyamatában egyre nagyobb jelentőségűvé válik a regionális és helyi kultúrpolitika: a globalizáció jelentette kihívás szükségszerűen a „régiók Európájának” újjáéledését eredményezi. Ez lényegében igaz az Európai Unióban érvényes szubszidiaritási elvet tekintve, amely a kultúra alulról való építésén alapul a városokban és régiókban. A helyi és regionális önkormányzatok kulcsszerepet játszanak a kultúra ápolásának ösztönzésében területükön, elsősorban a kulturális örökség megőrzésének keretében és a művészi innovációk támogatóiként, a kulturális intézmények és kezdeményezések, a képzés és szakképzés képviselőiként és ösztönzőiként, valamint fesztiválok és kulturális események szervezőiként.

A kulturális együttműködés minősége és intenzitása, különösen a határokon átnyúló régiókban, a globális kihívásokat tekintve döntő jelentőségű az európai integrációs folyamat szempontjából;

2. üdvözli, hogy az Európai Bizottság közleményében első ízben fogalmazza meg, hogy átfogó kulturális programra van szükség egy olyan hatékony stratégia kidolgozásához, amely figyelembe veszi a kultúra központi szerepét mind a tagállamok és régiók közötti, mind a harmadik országokhoz fűződő kapcsolatokban.

Az interkulturális eszmecserének a tagjelölt országokkal való párbeszéd és az uniós szomszédsági politika alapelvevé kell válnia. Emellett az RB osztja az Európai Bizottság nézetét, amely szerint támogatni kell a vallási közösségek és szervezetek közötti párbeszédet;

3. üdvözli, hogy az Európai Bizottság közleményében nyomatékosan utal a szubszidiaritás elvére és az (1997-es amszterdami) EK-Szerződés 151. cikkére, amely kiemeli, hogy

- a Közösség kulturális politikájával hozzájárul a tagállamok integrációjához, „tisztelőben tartva nemzeti és regionális sokszínűségeket”,
- minden kulturális területen erősíteni kell az együttműködést a tagállamok között, a harmadik országokkal és a kultúra területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal,
- a Közösség minden tevékenysége során figyelembe veszi a „kulturális szempontokat”, különösen „kulturái sokszínűségének tisztelőben tartása és támogatása érdekében”,
- a Közösség csak akkor cselekedhet, ha kulturális politikai tevékenysége támogató és kiegészítő jellegű, nem pedig saját intézkedéseivel helyettesíti a tagállamok tevékenységét;

4. üdvözli, hogy az Európai Bizottság közleményében nyomatékosan kiemeli az RB pozitív szerepét a kulturális program kezdeményezése során, továbbá a helyi és regionális önkormányzatok, valamint a civil társadalom bevonására vonatkozóan;

A közlemény fő céljaira vonatkozóan

5. hangsúlyozza a közlemény célkitűzéseit, és a maga részéről egyetért az alábbi prioritásokkal:

- a kulturális sokszínűség és az interkulturális párbeszéd ösztönzése,
- a kultúrának mint a nemzetközi kapcsolatok fontos elemének ösztönzése,
- a kultúrának mint a kreatív ipar hajtóerejének fejlesztése (lisszaboni stratégia);

6. üdvözli, hogy az Európai Bizottság hangsúlyozza a kultúra és a kreatív gazdaság fontos szerepét a növekedés a munkahelyteremtés szempontjából. A kultúrához kapcsolódó gazdaság az európai gazdaság egyik növekedésben lévő területe. A kulturális szektor ezzel jelentősen hozzájárul a megújított lisszaboni stratégiában megfogalmazott célok megvalósításához. Ezért az Európai Bizottságot a kulturális és kreatív szektor regionális és helyi gazdaságokra gyakorolt hatásainak felmérésére biztatja;

7. utal ennek kapcsán a kulturális turizmus különleges szerepére. Egy európai szintű, részletesebb tapasztalatcsere mellett foglal állást, amelybe be kell vonni a kulturális turizmushoz kapcsolódó gazdaságot, a kulturális egyesületeket és más kultúrpolitikai szereplőket, valamint a régiók képviselőit. Megemlíti ennek kapcsán, hogy a kulturális turizmus különleges esélyeket jelent számos régió gazdasági fejlődése szempontjából, valamint hogy veszéllyel is járhat a kulturális örökségre nézve, főként a nem megfelelő használat révén;

8. a lisszaboni folyamat céljainak teljes körű támogatása mellett mindazonáltal óv attól, hogy ennek kapcsán egyoldalúan, a kultúrának pusztán a gazdasági jelentőségét hangsúlyozzuk. Ugyanilyen fontos a kultúra szerepe a fejlődés előfeltételét jelentő, jó és dinamikus élettér kialakításának szempontjából. Követeli, hogy a Közösség tegyen eleget a szerződésben rögzített feladatának, a „nem kereskedelmi jellegű kulturális cserék” ösztönzésének (EK-Szerződés 151. cikk (2) bek. harmadik francia bek.).

Tisztázni szeretné, hogy a lisszaboni folyamat céljait is csak akkor lehet sikeresen megvalósítani, ha az Európai Unió kulturális erőfeszítéseinek középpontjába a kultúra immateriális értékeinek társadalmi jelentőségét állítja. Úgy véli, hogy a kulturális képzés és a kultúra terén megvalósuló együttműködés előfeltételei a társadalom kreativitási forrásai feltárásának és a kultúrához kapcsolódó gazdaság virágzásának. A kultúra létezik a hozzá kapcsolódó gazdaság nélkül is, ez a gazdasági szektor azonban nem létezik a kultúra nélkül;

9. a fentiekhez kapcsolódik a kultúra belülről fakadó értéke, és az RB hangsúlyozni kívánja a minőség ösztönzésének fontosságát. Az európai kulturális program egyik célkitűzése a dinamikus kulturális fejlődés megteremtése kellene, hogy legyen, valamint az élvonalbeli kultúra megvalósítása Európában és globális kontextusban is;

10. követeli ezért a nemzetközi kulturális cseréknek, az interkulturális kompetenciák megszerzésének, valamint a polgárok többnyelvűségének erősítését és támogatását az Európai Unióban;

11. úgy véli, hogy a kulturális Erasmus-program kísérleti projektjének létrehozása, amelynek ötletét az amszterdami Európai Kulturális Alapítvány (*European Cultural Foundation*) kezdeményezte, jelenleg pedig az Európai Parlament és az Európai Bizottság Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatósága is támogatja, alkalmas és támogatandó módja a kulturális együttműködés ösztönzésének a régiók erejének, valamint a hozzájuk kötődő szervezetek és intézményeknek a bevonásával, amely jelentős kulturális hatással jár. Ő maga partnerként fog e kezdeményezés mellé állni;

12. megerősíti a jelenleg futó, a 2007–2013-as időszakra vonatkozó „Kultúra 2007” program, valamint más támogatási programok hatékonyságát, mégpedig a vidéki területek kulturális fejlődésének támogatására irányuló programokét, amelyek célja a régiók vonzóbbá tétele.

Bírálóan jegyzi meg, hogy az EU és a tagállamok által erre a célra rendelkezésre bocsátott eszközök még mindig nem elegendők;

13. csodálkozásának ad hangot amiatt, hogy az Európai Bizottság csak mellékesen veszi tudomásul az Európai Unió legvonzóbb kulturális projektjének, az európai kulturális fővárosok programjának legújabb fejleményeit, és nyilvánvalóan nem tulajdonít ezeknek stratégiai jelentőséget. A kulturális fővárosok programja a legnépszerűbb az európai kulturális programok között. A címért folytatott egyre növekvő nemzeti versengéssel együtt (2008-ra Nagy-Britanniában 8 jelentkező van, 2010-re Németországban 18, Magyarországon 11, 2011-re Finnországban 8, 2016-ra Spanyolországban már most 7 jelentkező) egyre gyorsabban növekszik a program jelentősége a városok és régiók kulturális fejlődése szempontjából. Különös lendületet ad ennek az a tény, hogy a kulturális fővárosok 2007–2011-re történő kijelölésének folyamatában a kultúrát a társadalmi fejlődés hajtóerejének és forrásának tekintve kezelik, ezzel a kultúra jelentősen hozzájárul az európai többletértékhez;

14. ezért arra ösztönöz, hogy az európai kulturális fővárosok összefüggésében az Európai Bizottság alaposan megfigyelje, elemezze és támogassa az új fejleményeket.

Különös figyelmet kell fordítania ennek során az alábbiakra:

- az európai kulturális fővárosok közötti intenzív és hatékony együttműködési kapcsolatokra 2007–2011 között,
- a 2010-es kulturális fővárosok, a Ruhr-vidék, Pécs és Isztambul együttműködésére, mégpedig mind a fenntartható kulturális városfejlesztés innovatív esélyeire vonatkozóan, mind az iszlámmal való párbeszéd különleges esélyeire való tekintettel,
- a „Cultural Cities Net 2010” hálózatra, amelyben első alkalommal vesz részt több mint 20 magyar, német és török város, hogy együttműködjenek saját európai kulturális céljaik kidolgozásában, a kulturális fővárosokkal együtt előkészítsék a 2010-es évet, és egyidejűleg több helyszínen mutassák be projektjüket;

15. a maga részéről azokra a fejlődési és integrációs lehetőségekre fog figyelmet fordítani, amelyek – amint a magyar és német kulturális fővárosok 2005-ös budapesti nyilatkozatában megfogalmazták – az európai régiók és városok kulturális együttműködéséből adódnak ezen régiók és városok számára;

16. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság a kulturális programot a globalizáció jegyében szemlélve nem utal a városok, önkormányzatok és régiók számos olyan partnerségi kapcsolatára, amelyek a második világháború vége óta jöttek létre Európa és a világ többi része között. Az így kialakult városi és regionális partnerségek stabilizáló hatást fejtenek és fejtettek ki a társadalomra, és jelentős mértékben hozzájárultak Európa békés fejlődéséhez és kettéosztottságának áthidalásához. A Régiók Bizottsága ezért azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy programjai kidolgozása során vegye figyelembe a városok és régiók közötti partnerségeknek a társadalom egészére nézve jelentős kulturális potenciálját, és karolja fel a jó minőséget képviselő új fejlődési folyamatokat;

17. megerősíti „a polgárok Európája” program jelentőségét, amely kihat a regionális és helyi kulturális fejlődésre, és a program kiterjesztése mellett foglal állást;

18. a „kultúrák közötti párbeszéd európai évére”, 2008-ra konkrét javaslatokat, ehhez pedig a Régiók Bizottsága bevonását várja el. Ezért arra biztatja az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóságot, hogy a kultúrák közötti párbeszédnek 2008 után is központi szerepet szánjon specifikus politikák ösztönzése és más főigazgatóságokkal való együttműködés révén;

19. hiányolja a kulturális program magas szintű ambícióinak finanszírozásáról szóló információkat az Európai Bizottság közleményéből, és megállapítja, hogy a finanszírozás semmiképpen sem történhet a „Kultúra 2007” program csekély eszközeivel. Ennek kapcsán hangsúlyozza a strukturális alapoknak a kulturális infrastruktúra támogatása és a kulturális örökség megőrzése érdekében betöltött lényeges funkcióját, és támogatja az Európai Bizottság szándékát, mely szerint a jövőben a kulturális projekteket más közösségi programokba is be kell vonni. Az RB mindazonáltal konkrétabb kijelentéseket vár ezzel kapcsolatban;

20. osztja az Európai Bizottság nézetét, amely szerint a kulturális sokféleség védelméről és támogatásáról szóló, 2007. márciusában hatályba lépett UNESCO-megállapodás jelentős kulturális politikai és nemzetközi jogi eszközt jelent, amely a Közösség és a tagállamok számára is jelentős, és regionális hatásokkal is fog járni.

Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy – a szubszidiaritási elv sérelme nélkül – tegyen lépéseket ezen általános egyezmény bevezetése érdekében;

21. még egyszer utal arra, hogy a tagállamokból kiinduló közös kulturális külpolitika csak akkor alakulhat ki és valósulhat meg, ha a harmadik országokkal való kapcsolatokat ápoló tagállami szereplők támogatást kapnak együttműködési törekvéseikben és tevékenységeikben. A Régiók Bizottsága ezért kifeje-

zetten azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy erősítse és támogassa az olyan kezdeményezéseket, mint az EUNIC (*European Union National Institutes for Culture*, az Európai Unió nemzeti kulturális intézetei) folyamata;

22. üdvözli, hogy az európai alkotmányszerződés tárgyában a Tanács által elért eredmények jelenleg az Európai Konvent kultúrával kapcsolatos pozitív megközelítését veszik alapul;

23. helyteleníti, hogy nincs utalás a Római Szerződések 50. évfordulója alkalmából kiadott Berlini Nyilatkozatra, amely a maga részéről az integrációs folyamat kulturális jelentőségét is kiemeli a gazdasági mellett, és hangsúlyozza ebben a régiók jelentőségét;

24. konstruktív vitát kezdeményez az Európai Bizottság megközelítésével kapcsolatban, amely szerint a nyílt koordinációs módszert kell alkalmazni a kultúra terén. Ebben az összefüggésben emlékeztet arra, hogy figyelmet kell szentelni a kultúráért nagymértékben felelős szubnacionális szintnek, valamint hogy az adminisztrációs többletterheket minimális szinten kell tartani. Az RB azt ajánlja, hogy használják ki azt a számtalan lehetőséget is, amelyet az európai platformok és hálózatok létrehozása és támogatása nyújt. Úgy véli, hogy elsősorban a közös, több országra kiterjedő projektek erősebb támogatása és a kulturális szereplők cserekapcsolatainak ösztönzése jelent sokat ígérő módot Európa integrációjának felgyorsítására és erősítésére;

25. támogatja az Európai Bizottság szándékát, amely szerint két évente európai kulturális fórumra kerülne sor, amelybe a kultúrpolitika és a kulturális élet minden szintjét bevonják.

26. ennek kapcsán kifejezetten üdvözli az Európai Bizottság abbéli szándékát, hogy a kulturális politika terén elért haladásról két évente jelentést terjeszt elő, amelynek elsősorban arról kell számot adnia, hogyan veszi figyelembe az Európai Bizottság a kulturális szempontok figyelembevételére vonatkozó rendelkezést (EKSz. 151. cikk (4) bek.) a többi politika területén.

Kelt Brüsszelben, 2007. november 28-án.

a Régiók Bizottsága
elnöke
Michel DELEBARRE